COLECCIO

DE

PARAULAS DISBARATADAS,

Y MODO DE CORRETGIRLAS.

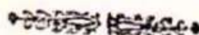
POSADAS

PER ORDE ALFABÉTICH Y EN ESTIL AGREDOLS.

PER

JOSAR-ANDÁ,

BACHILLER EN LLETRAS MENUDAS,
DOCTOR SENS CLIENTELA,
Y MEMBRE DE VARIAS ACADEMIAS DESCONEGUDAS.

REUS:
IMP. DE GAYETANO SABATER, PLASSA DEL REY, 10.
1871.

PRÔLEGH.

Ans de tot he de confessar que, no obstant de ser catalá, no conech bé l' idioma ni menos sé escriurérlo ab la propietat que 's requireix, ja per no haber fet d' ell un estudi especial y detingut, ja perque lo he vist escr,t de diferents maneras tant antich cóm modern ó cóm se parla, y per haber observat la molta varietat que hi ha entre los autors catalans. Baix aquest supósit desd' ara admeto quantas observacions se fassian sobre lo present treball per lo que mira á lo escrit. que de ningun modo deu considerarse com un tractat, ni molt menos, de la llengua catalana, pues sols se refereix al catalá «parlat,» y sens altres pretensions que corretgir la impropietat de las paraulas que ab tanta frecuencia se ouhen, sens intentar buscar l' origen ó etimologia de ellas, que á tant

no arribo, añadint encara, que no presumo haber acertat en las apreciacions.

Me ha mogut, pues, á escriurer aquest opúscul, lo veurer quant poch cuidado posan en lo llenguatje natiu las personas que han rebut alguna instrucció y també las que la han tingut esmerada, en usar paraulas notablement bárbaras y mal sonants que 'ls fa poch favor, y que sens dupte no dirian si posassen alguna atenció. Aquestos pot dirse que 's fan culpables del mal que causan als de classe baixa ó ignorant, que en cert modo descansan en las paraulas que ouhen á aquells, creyent naturalment que com á mes instruits y relacionats ab la classe mes il-lustrada de la societat, deuhen de parlar ab la propietat deguda. Per lo mateix, á eixos se 'ls pot dissimular lo modo de parlar, perque no tenint coneixements suficients, no fan mes que repetir lo que sempre han oit, sens posar atenció si parlan mal ó bé, ignorant completament la propietat dels vocables, y sobre 'ls cuals ningú 'ls ha fet la menor advertencia.

Com crech que tothom sols per l' amor propi no voldrá apareixer als ulls dels altres com un ignorant ni ferse poch favor en parlar malament, ans bé s' observa que posan alguns cert cuidado afectat en la conversació que ralla en pedantería,

he cregut que no seria inútil aquesta publicació, reunint en ella las faltas que 's cometen en catalá, ab las observacions que me han aparegut del cas, pera que 's corretgeixian y no se oyga un llenguatge xabacá é impropi.

No ignoro que en catalá se suprimeixen parlant, moltas consonants finals tant en verbs com en noms, per exemple, «aná, sentí, suó, pudó:» que tampoch se distingeix molt la «a» de la «e» ni la «o» de la «u,» com «pare, omplir, corriola, moltó,» que se ou «para, umplir, curriola, multó.» Mes axó no obsta peraque hage posat las paraulas ab la precisa distinció de vocals ab las consonants finals corresponetns; perque sent axís en rigor, queda al arbitre del que parla ferlas ó no percibir, pero que sempre pot veurer si parla ab propietat ó si tal vegada ignoraba cóm se habian de pronunciar.

Podrá dir algun tal vegada que no deuria reprobar algunas paraulas castellanas que 'l us admet, y que ningú pensa en reprobarlas, perque se han fet, com qui diu, familiars tant en conversacions com en escrits, v. g. «entonces, desecho, por supuesto» y moltas altres. Mes aqueixas pera mí no son rahons que satisfassian, ni deixan ditas paraulas de mereixer una sana crítica; ja perque podria suposarse que la llengua catalana

careix de paraulas per' espressar cualsevol concepte, quant no es aixi, perque té pera tot com la llengua castellana, ja perque podria assentarse lo mal precedent de que totas las llenguas poden admetrer paraulas d' altres, mentras sian conegudas y admesas, lo cual produhiria una confusió y galimatía reprobables. Entench qae deuhen admetrerse únicament aquellas, que, encaraque castellanas, sempre las ha tingut la llengua catalana, ja per ser invariables en un y altre idioma, ja per tenir la mateixa etimología, ó ja finalment per ser importadas del estranger, y se las ha donat, com qui diu, carta de naturalesa, com «vagons, tren» y altres.

Podrá algun tal vegada objectar que no valia la pena de perdrer temps en l' objecte del present treball, perque la llengua catalana va perdent sa puresa, acastellanantse com que diguessem; pero axó no obsta, perque si generalment se té la correspondencia en castellá y fins entre la familia, sempre timdrem que espressarse en catalá entre catalans, nosaltres y nostres fills, y aixi será sempre: en cual cas es indubitable que deu posarse cuidado, mes que no sia sino perque 's forme un bon concepte de nostra instrucció.

També podrá haber algun que suposia que moltas paraulas que 's contenen en aquest opúscul

son exegeradas y que 's casi increible que 's pronuncien. Pues no es aixis, perque las he oit repetidas vegadas, no sols á gent ignorant sino á altres que presumen de instruits, y las he apuntat ab molt cuidado en ma cartera. No presumo per axó eregirme en mestre de ningú, ni que 's donia cego assentiment á las apreciacions que faig: son ellas segons ma pobre opinió, que 'l lector podrá apreciar á son judici. Tampoch crech haber reunit totas las paraulas mal ditas, ans bé estich ben convensut que 'n quedan pera fer un treball doble del present. Axó será objecte de una segona edició si 'm plau y segons la rebuda de aquesta.

Estich també ben persuadit que may se corretjirá lo sentit dels presents dels verbs, v. g. mulleu,. mullau, canteu. cantau, y tots los semblants, sens fer la distincció deguda: y dich que no 's corretgirá, perque si 'ls que han estudiat gramática no cuidan de distingir, ¿cóm ho fará la generalitat que ignora completament la diferencia y lo sentit? Per lo tant seria cosa de no acabar may lo voler reunir semblants defectes, y basta que s' estampien los de mes bulto.

Dech també advertir, adelantantme al reparo que pot ferse, que algunas paraulas no guardan l' órde alfabétich, y que deurian estar per altre lletra. v. g. «á cal Pau» «es un incert, fer un

asesino,» pero per l' objecte que tenen deu ser aixis, perque lo disbarat no está en lo nom sino en la frase.

Per últim dech dir que ningun mérit dono á aquest treball, perque sols lo he tingut de paciencia en escoltar conversacions y anant apuntant com he manifestat; únicament lo desitg de que sia de alguna utilitat als meus patricis me ha resolt á publicarlo. Me sia dissimulat l' atreviment de darlo á llum en gracia de la bona intenció que me ha mogut.

ARÁÑARA.—Desde luego 's veu que deu dirse *araña*.

AIXINSAS, AIXINS.—Digam *aixi* ó *aixis*, no farém riurer y ns' estalviarém lletras.

ARRÓS Ó SUCRE BONA.—Com que crech qu 'es masculí, diré arrós ó sucre *bo*.

AJUNTAMENT MALA.—Per la mateixa rahó diré *bo* ó *mal*, y está *reunit* y no *reunida*.

AQUET, AQUETA.—Aixó no pot passar: es menester dir *aquest*, *aquesta* quant se parla de una cosa que está cerca ó inmediata, y *eix* ó *aqueix* quant está lluny ó separat, com en castellá *este*, *ese*; pero may *aquet* ni *aqueta*, que sols pot dirho un semi-bestia.

ARCALDE.—Parlant bé dirém *alcalde*.

ANIMORAT O ENIMORAT.—Digam *enamorat* y dirém *bé*.

AIGUARDENT BO.—Al revés de arrós y ajuntament; femlo femení, com ho es, y digam *bona*, *forta*, etc.

AIGUALS, AIGUALAS.—¡Uf! Aixó no pot anar ni per forsa. Per de prompte es *iguals* y no *aiguals*; y encara que 'l sustantiu sia femení, deu dirse també *iguals*, sempre invaria

ble: «dos donas, dos cadiras *iguals*» ¿T 'en recordarás?

AUBERGE.—Digas *alberge* y dirás bé.

ALBAROT.—Crech que has de dir *alborot*, si no 't sembla mal.

AUFALS.—Si diem *alfals*, dirém bé.

AUMETLLA.—Treta la *u* quedará *ametlla*, ¡mira quant poca cosa!

ANXAMPLAR.—Es *aixamplar*. Poca es la diferencia, pero es així pera ser exacte.

AÍNAS.—Si diem *einas* parlarem cóm se deu.

A CAL PAU.—Deixammos de cal ni calsas, y digam «á casa del Pau á casa del Pere, etc. Sobretot no descuidarse de posar lo *de* ó *del* segons sia.

ASPICI.—Vamos, home, no sias tonto y digas *hospici*, y ningú 't dirá res ¿no veus lo disbarat?

A LEGO.—¿Que vols dir *luego*? ¡Ara veheu qui ho habia de dir!

AUBERTURA.—Deixa 't del *au*, home, y digas *abertura*, perque no dius *aubrir* sino *obrir*. ¿Que n' ho veus axó?

AULÓ.—¡Uf que pudor, dich jo! ¿Que costa molt de dir *olor*? Y si vols digas *oló* que encaraque tragues la r també t' entendrán.

AURINAL.—¡Bé ho sabs prou que deus dir *ori-*

nal! perque no *aurinas* sino que *orinas*, ni fas *aurins* sino *orins*. Donchs, home....

ARRASSÉ.—Sembla que vols arrasar alguna cosa: ab menos lletras dirás *raser* ó *recés*.

ANGUENT.—Digas la veritat ¿creus que has de dir *ungüent* y no *angüent*? Pues, home cuidado.

ANTIGUALLAS.—Si no 't sembla mal, digas *antigallas*, aixis com *antiguitat* y no *antiguidad* ni *antigadat*.

APAGEO.—Ben clar veus que aixó 's castellá: y encaraque sembla que 's estrany, digas *apojeo*, fent la j com joch. ¡Eu! si no vols ferho, tu mateix!

ANTECRIST.—Té cuidado, per Déu, ab lo *ante* y *anti*. *Anti* vol dir contra ó contrari d' una cosa, y *ante* vol dir antes ó abans de la cosa. Aixi, pues, *Anticrist*, *antireligiós*, *antíherpétich* etc. y *antediluviá*, so es, antes del diluvi, etc.

ARRAVALS.—Digas *arrabals* y sobretot *los* y no las. ¿Que n' ho habias reparat ó n' ho sabias? Pues ara ho sabs.

ÁSPERA.—Digas mes suaument *aspre*, y ho trobarás mes dols.

ASSALUDAR.—Barbaritat que no pot passar. Has de saber que *assaludar* es fer creus y sen-

yals com fan los *assaludadors*, pero si vols fer cumpliments á algun, digas *saludar*, y tothom veurá que sabs distingir una cosa d' altre.

ASTRO.—Aixó en castellá ben dit; pero en catalá si no 't sembla mal digas *astre.*

ANTANABRAT Ó ENTENEBRAT.—¡Vols callar, diable! ¡D' ahont has tret las tenebras que sembla que no dius altre cosa! No hi ha tal paraula en lo mon sino que sia en la teva boca; y per tant, si ets un través ó cosa semblant, digas *atolondrat* y no *entenebrat.*

ATAPIT.—Si sabesses que l' infinitiu es *atapahir* dirias *atapahit* ó *tupit*. Francament, ¿qué 't sembla?

AUFICI.—¡Home, qué poch cuidado! Deix l' *au* per fer caminar la mula, y digas *ofici* si ets fuster ó bé pintor: y contesta ab un *ofici* á l' autoritat si t' *oficia* alguna vegada.

AJUDESSIM, AJUDESSIN, AJUDESSIU.—Tant aqueixa paraula com totas las demes de aquest temps del verb, com *volguessim*, *diguessim*, *contessiu*, etc. es á dir, tot lo que fas acabar en *im*, *in*, *iu*, fesho acabar en *em*, *en*, *eu*, ajudessem, vinguesseu, cantesseu, y no contessiu.

AUFÁGRIMA.—Parla bé y digas *alfábrega.*

AGARRAT.—¡Home, home! No uses aqueixa paraula per poch que pugas, perque encaraque catalana, suposas que tens garras com las fieras, digas l' he *agafat*, que es mes propi y no sona tant mal.

ACABAT.—No poso aqueixa paraula com á disbaratada, sino pera fer veurer lo mal us que se 'n fa, posantla en lloch de *despues*. En efecte, se ou «ell li doná una flor, y *acabat* ella li va donar un desaire» «apareixia tenir molta gana, y *acabat* no menjá res» y moltas altres frases semblants. Y no sols diuhen acabat sino *encabat*, y aquí está lo disbarat. Vaja, pues, que s' acabia l' *acabat*.

ARRUAS.—Digas *arrugas* que va molt millor encaraque las tingas en la cara ó en la roba.

AB, EN.—Es llástima l' oir com s' usan aqueixas preposicions, y lo poch ó ningun cuidade que 's té. «No contes *en* mi» «no vol venir *en* mí,» «no 's pot parlar en tú» ha vingut *ab* lo cotxe, *ab* lo tren,» y moltas y moltas altres, que seria de no acabar may. Sort que apenas se distingeix, pero que deurian distingir las personas que han estudiat (perque los que no, no es fácil ferlosho entendrer) perque deuhen saber que *ab* denota compañia, conformitat, contacto, ó instru-

ment ab que 's fa una cosa, y *en*, (entre moltas altres acepcions] denota lo lloch en que s' está, objecte en que 's posa una cosa, y la cosa en que 's va. Aixis en los exemples espressats deu dirse «no contes *ab* mí, no vol venir *ab* mí, no 's pot parlar *ab* tu' ha vingut *en* lo cotxe, *en* lo tren» y demes semblants.

No es fácil donar mes esplicacions en aquest poch espay ni per l' índole del present treball.

A DIOS.—¡Bravo! Queda con él, amigo. ¡Ara pensaba que estaba en Castilla! No, no, que estich en Cataluña. *A Déu*....

A RIENDA SUELTA.—Castellanada pura; pero si vols parlar catalá digas, á *regna* ó *renda solta*.

ANELL.—Guárdat de dir anell bona, cara, vella etc. perque es masculí, y deu dir *bo, car, vell*, etc.

¿AHONT ESTÁS?—Barbarisme que cometen los mes pintats, en lloch de «ahont vius ó habitas» perqué *estás* es una bestiesa lo preguntarho, pues si s' está veyent ó mirant ahont *está* una persona ¿pera qué cal preguntarho?

AQUE VOL DIR AIXÓ. En aqueixa frase y en tantas altres semblants que s' ouhen, com «á que 't fa» «á que t' importa» «á que can-

tas» si posa la a, que fa tanta nosa com una palla en lo ull. Aixi, pues, fora la a, y sabrem parlar cóm se deu.

A CORRENTS.—No hi há en catalá tal paraula ó modo adverbial, ni diu res ni té sentit, sino 'l de *corrents* d' aiguas, y aqui no 's tracta de tal cosa, sino d' *anar de pressa* ó *tot corrent*. Per lo tant se diu aixis y no *corrents*, y molt menos posar la *a*. Si diguessem *vés corrent*, podria encara passar.

A DEPRESSA.—També fora la *a* y digas *vés de pressa*.

ALGO.—Es, cóm se veu, castellá, y paraula molt y molt usada; pero que no la tenim en catalá, sino *colcom*: y si no vols dirho perqué ningú ho diu ni may ho has oit, digas sempre *alguna cosa*.

B

BÁNDUL.—No sé qué vol dir... sino que sia *bando*... Segurament que voldrá dir aixó.

BANDULERAS.—Aixó sembla que son las donas dels lladres, ó una especie de bandas; pero si vols dir las llums que 's posan á la porta per una festa, digas *blandoneras*, que vé de blandons. ¿Estás?

BORA NIT.—Sí, y *bora* hora, haurias de dir per anar bé. ¿D' ahont diable sur la r? No veus que has de dir *bona* y no *bora*, que es l' estrem, cantell ó costat d' una cosa? ¡No es poca la diferencia!

BASSAROLAS.—¡No ets mal bassarolas! Si acás alguna vegada has d' usar aqueixa paraula digas *abecerolas*, que vé de a, b, c.

BADALL.—Entengamnos; si vé de badallar, estém conformes; pero si 's refereix á la campana digas *badall*, y si 's refereix á escletja digas també *badall*:

BENÉIT.—S' acostuma á dir *pan benéit* (axís se ou) y per lo tant suposan que hi ha pa ximplet, sencill ó imbécil; pero com volen dir *pa benehit*, es menester que carregas bé l' accent sobre la í. Consell serio.

BADELL, BADELLA.—Lo propi es *vadell, vadella*; perque distingintse tant poch en catalá la a de la e, sembla que vol dirse *bedell*, que es lo conserge d' una universitat.

BALLENA.—No es axís, sino *balena*, encaraque 't semblia estrany.

C

CARITURA.—¡Home! parla bé y no sias *criatura*. M' entens bajoca?

CUANTRA.—Pues jo faig lo *contra* al tal *cuantra*, y si no t' agrada, deixho.

CUANTRABANDO.—Lo mateix te dich, Antoni, ni més ni menos. Es compost dels dos noms ja esplicats *contra* y *bando*. y lliga caps.

CAGUERA.—Aixó no 's lo que canta, señors, sino una mala contracció de *que haguera*, com ben clar se veu. «¿Qué haguera fet vosté.» Aixís, pues, ó pronunciar ben separadas las paraulas, ó usar la terminació *ria*, *hauria*, com jo uso sempre, y de aqueix modo no fa pudor la tal paraula.

CAP ANDINS.—Parlam mes pulit y digam *cap adins*, ó *cap adintre*.

CABASSÓ.—Podria ser un cabás petit; pero en sentit de tirarse á l' aigua es *cabussó*, Aixi, pues, cuidado.

CAGARRINAS.—Ja sé que ho dirás pocas vegadas, pero quant sia digas *cagarinas*.

CAMALEON.—Si habem de parlar en castellá, deixemho estar; pero si en catalá, digam *camalleó*, encara que semblia mal dit.

CAP PER' AVALL, CAP PER' AMUNT.—Aquí tenim un modo adverbial que bé mereix alguna atenció. En efecte: tal com está 'ns representa una persona que camina de cap, lo cual es un disbarat majúscul. Lo que 's vol significar es lo punt ó lloch ahont un se dirigeix. Ara bé, crech que *cap* vol dir envers, com en castellà *hácia*, y pera (ó per apostrofat] també indica lo mateix: de manera que ben difinit, vé á dir *envers envers* avall, *envers envers* amunt. Per lo tant resulta que está de més una cosa ó altre, y que basta dir cap avall, cap amunt, ó per' avall, per' amuut. Si no fós aixis, hi hauria la mateixa rahó pera dir *cap per' aquí*, *cap* per' allá, cap per' *adins*, *cap pera fora*; y aixis no 's parla. Ára, si volem donar lo sentit de posar un vas ó altre cosa boca avall, crech que 's deu dir posa 'l *per' avall* ó *per' amunt*, pero may uninthi *cap*; ó bé dir posa 'l *cap* avall ó *cap amunt*. Apareix que deu ser aixis, perqué si no, podria dirse *cap pera dalt*, *cap per' abaix*, lo qué no es regular. En fí, deduesch que sols deu emplearse *cap* ó *per*.

Aixis, pues, punt final, y qui més ho sab que mes hi diguia; perque no presumo haber acertat, y no ignoro las moltas rahons que poden darse en

pro y en contra.

CARPETA.—Com que no es mascle, direm *una*, *la* carpeta.

CIELORASO.—¿En que quedam, som castellans ó catalans? Si lo últim, digam *celoraso*.

COBRILLIT.—No, home, sino *cobrellit*.

CLAFOLLA.—Creume digas *clofolla*, *esclofolla* ó *closca*.

CAFURNA.—Digas també *cofurna*.

CONSERGE.—¡Dali ab lo castellá! Encara que 't soni mal, digas conserge, fent la g com si fós j.

CUSTIPAT.—Sols que en lloch de *cus* digas *cons*, anirá bé.

CONTRASTE.—¡Altre vegada lo castellá! digas *contrast*.

CURCAT.—Sols que la u sia o, tens *corcat* ben catalá; perque no hi ha *curchs* sino *corchs*.

CARCOMIT.—No conech tal verb, y mentras no me l' enseñias no l' usaré may, sino que diré sempre *corcat*.

CORONISA.—Sembla cosa de corona, y si dich *cornisa* ja no ho sembla.

CURRIOLA.—Si vols dir planta, está bé, aixis com *corretjola*; pero d' altre manera, ó per posarhi una corda, es *corriola*, aixis com diem *corró* y no *curró*.

CRAMULL.—Cambia la a en u, y tindrém *crumull.*

CUNYA.—Parla bé, y digas *cuyna.*

CANCILLERIA.—Es *xancillería,* si no 't sembla mal.

CAMINS.—En lloch de vegadas, ne pot anar ni pera riurer. Quant oig camins, me vé á la memoria aquell deixeble qu' altre l' inquietaba y digué al mestre: señor maestro, este me ha pagado.—No señor.—Sí señor, dos caminos. Ben traduhit á fe de no.

Per lo tant no usias may camins ni en lo que 't sembla que no 's pot dir d' altre modo, v. g. Lo carro ha fét ó fa quatre camins,» sino digas *viatjes* que 'es lo propi. En efecte: si dius per exemple á la criada «vés, fés un camí á la font» ¿cóm vols que la pobre fassia un camí, si pot ser que may ha tocat una aixada! ¡Si fos un pages, encara! Si dius á aquest «avuy farás un cami al mas» ¿li dirás res, si prenentho al peu de la lletra *fa un cami* en qualsevol punt de la terra? Digasli «avuy fes dos viatjes, ó vés dos vegadas al mas ab lo carro:» y á la criada digasli sencillament «vés una vegada ó dos ó tres á la font; ó vés á buscar aigua» y no tinguias cuidado que no 's equivocará!

CAGARNIU.—Vaja, vaja; trau la r y fora qüentos.

CAÑAMASSO.—En bon catalá *canyamás.*

CURANTA.—Si vols parlar bé digas *quaranta.*

CALÓ.—Ja sabs qu 'es *calor*; pero no digas com molts ni *una*, ni *quina*, ni *forta*, sino *un*, *quin*, *fort*; perque no té res de femella. *Caló* es llenguatje de gitano, y no crech que tú ho sias.

CAVAGADA.—Ab menos lletras tindrem *cavada* y será lo que deu ser; perque l' infinitiu es *cavar* y no *cavagar*. ¡Quantas vegadas has dit cavagadas, y fins ara n' ho habias reparat!

CRÍMEN.—Axió es castellá, y *crim* es catalá.

COLLADA.—Entengamnos; si vols dir reunió ó multitut digas *colla*; perque *collada* es en lo joch de cartas ó en lo terreno, que hi ha colls.

CANGRENA.—Ara qu 'es castellá, ara no ho vols, perque es *gangrena.*

CANTIN PAPERS Y MENTIN BARBAS.—Axió y altres semblants de *in*, no es aixís, sino *canten* ó *cantian*, *menten* ó *mentian* etc. També es paraula de dificil esmena.

COPS.—Es molt xocant l' oir «un cop lo va veurer» «dos cops li va dir» y altres. En efecte: lo sentit que té es extravagant, perque se suposa qu' un cop té ulls y que també

parla; ab lo cual lo fan animat, perque diuhen que 'l cop *lo va veurer* y que *li va dir*. Ara bé, digas la veritat, quants cops mereix qui usa això en lloch de *vegadas* ó de *despues*?

CH

No segueix la CH per no tenirla en català, sino en fi de dicció, *toch*, *ruch*, *pich*, y en son lloch tenim la X, *ximple* y no *chimple*, *xup* y no *chup*.

D

DUGAS.—¡Home de Déu! ab menos lletras dirás *dos*: dos vegadas, *dos* donas, son las *dos*. Sols qui no sab parlar diu *dugas*.

DONAR CATRE.—¡Qui es capás de pensar que vol dir donar *cátedra*, en lo sentit de atendrer á tot! si bé dech manifestar que son pochs los qu' ho diuhen. Deixa't de catre y de llit, y digas altre cosa, v. g. *aten*, *ou*, *dona audiencia*.

DIFICULTAT.—¡Vaja! confessa qu' això sols ho diu qui no té ni *facultat* de parlar, quant diu «ja 't dono dificultat.»

DILLUMS, DIMATS.—¡No t' en faltan pocas de *llums*! Digas *dilluns, dimars*, y fora rahons.

DUR.—Aqui tenim un verb que, encara que catalá, jo l' he desterrat, ja per ser tant irregular y sobre tot tant pudent, y sempre uso *portar*. En efecte: quant oyg, tú vas *dú*, aquell va *du*... ja 'm poso 'ls dits al nas y 'ls aconsello que prenguian una purga. Com se veu, pues, no es paraula disbaratada, sino de sentit pudent, com he dit.

DELICATAS.—¡Valgam Déu, com si costás molt dir *alicatas*!

DE PART.—No hi ha tal *de part* adverbi, sino *apart*. Dirém bé «d' una part, d' altre part, de part del Pau, etc., pero no en sentit de *fora ó separat*, v. g. posa aixó *apart*.

DE VEGADAS.—Sapias que 'l *de* se 'm clava en lo front com altre cosa; perque lo propi es *á vegadas* ó sino *davegadas*.

DISTREURER.—Acostúma't á dir *distraurer*, així com *traurer* y no *treurer* y altres; y estarás acertat.

DESTRIBUIR.—Sols cambiant la e en i, que ja veus qu' es poca cosa, un pel, com qui diu, ho dirás ab propietat.

DESMÉRIT.—Has de saber qu' es *demerit*, y n· obstant dirás *desmereixer desmereixedor*. ¿N·

es veritat que 't sembla raro, que allá tragues la s, y aqui l' hages de posar? Pues, no hi ha més.

DESAMPANYAR.—Aclarám bé axó perque no 'ns confongam. Si vull dir desfer ó arrancar un pany, diré *despanyar*, y si vull redimir ó recobrar una prenda, diré *desempenyar*, axi com també se *desempenya* un carrech ó una comissió. Y dich *pe* y no *pa*, encara que en catalá apenas se distingeix la a de la e. Axí, pues, cuidado en filar prim.

DIXEBLE.—Si ets bon mestre posa una e devant de la i, y de segur que no 't dirá res cap *deixeble*.

DESOLVIDARSE.—¡Home de Barrabás, cabalment dius al revés de lo que vols dir! perque *olvidarse* es no recordarse d' una cosa, y s' hi posas 'l *des* deixas d' olvidar y recordas la cosa. ¡Te sembla petit lo disbarat!

DISSIPEL-LA Y DESSIPEL-LA.—Aqui si que pots parlar en castellá y dir *erissipela*.

DESBARRIAT.—¿Que vols dir *esbarriat*? Pues, home ménja 't la d y bon profit.

DESCANTELLAR.—Ménja't també la d, y digas *escantellar*.

DESFILAGARSAT.—Ménja d d ja que tant t' agradan.

DESPARPAJO.—¡Altre vegada castellá! Si vols parlar en catalá digas *esparpall.*

DEIXIT Ó DIXIT.—S' ou tant á menut aqueix barbarisme, que 'l cometen molts que sembla que han estudiat. Sí; haurán estudiat tot lo que 's vulla, pero no gramática, perque veurian dos barbarismes, lo dir *di*, y no *de*, y ferlo verb de la tercera *deixir* ó *dixir*, quant es de la primera *deixar*.

DEIXAR DE PECHO.—Pues jo t' aconsello que deixias aquesta mescla de catalá y castellá; y digasho d' altre manera, ó digas «no 'l deix de pit» y será en catalá de Catalunya.

DESECHAR.—Axó es castellà pur: en catalá es *dejectar*, *despreciar*, *no fer cas*, Esculleix.

DONCAS, DONSAS.—No sias bárbaro, ¡home! y digas *donchs*, *puig* ó *pues*. ¡Ahont vas ab onsas! ¡Eu! si n' tens d' aqueixas guárdalas, si no son falsas.

DESPUSAHI—No sé com no veuhen, los caps de carabassa que despues d' ahi vé avuy, y lo que volen significar es *ans d' ahí*. Y ¡cuidado que no son pochs los qu 'ho diuhen!

DIFERÉNTAS.—Aixis ho diuhen molts parlant de noms femenins; pero han de saber qu 'es invariable, dos tinters *diferents*, y dos taulas *diferents*. (mira aiguals.)

DEIXÓS, Y DELLÓS.—Axís s' ou en lloch de d' *aixó*, d' *alló*, pera cridar á algú ó quant no acut prompte lo que vol dirse; pero lo cas es que no vol dir res la tal cosa, y de tots modos deu dejectarse perque proba torpesa en el que la profereix. En efecte: fa riurer l' oir á un ans de explicar ó preguntar una cosa «deixós ó dellós,» esperant l' altre com un babieca. Pensa, pues, ans lo qué vols dir, y no sias ximplet: y si has de cridar á algú, pensa primer en lo seu nom.

DIDA.—Tothom sab lo qu 'es una dida; pero aqui no 's tracta d' aixó, sino que 's fa aqueix nom particip del verb dir. Per conseguent al que diu «es una cosa mal *dida*» ja se 'l pot enviar á dida, perque no sab dir «cosa mal *dita*.»

DIFICILES.—No digas «cosas dificiles, llissons dificiles» sino *dificils* (mira diferéntas.)

DESNIVEL.—En castellá res tinch que dir; pero en catalá digas *desnivell*. cóm deya 'l meu avi.

DECLIVE.—En catalá es *declivi*; en castellá punt en boca.

DISCURS.—Disbaratan los que diuhen «en lo discurs de tant temps, etc., perque es *decurs*.

DÉU LO TINGA AL CEL.—Disbaratas també si

no dius *en* lo cel. Está *en* la presó, y no *a*: pero dirás bé «ha pujat *al* cel, se n' va *á* la presó.» Cuidado ab aqueixas preposicions.

DOBLEGAR.—Crech que deu distingirse de *doblar*, y que deu dirse «doblega aqueix ferro, aqueix bastó, aqueix vímet, y no *dobla*; perque doblegar es torcer un objecte, y doblar es posar una part de la cosa sobre de l' altre. «*Dobla* y no doblega lo full, lo matalás etc. Y per axó 's diu en sentit figurat *doblegarse* al capritxo, á la voluntat, á las exigencias d' algun; y no *doblarse*; en lo que 's veu que no té la mateixa significació.

E

ENTONCES.—Digas *llavors* ó *á las horas*, y será catalá.

ESCLAFAR.—«Se va esclafar en riurer.» Anem clars; *esclafar* es romprer, trencar; y *esclafir* es romprer en riurer, en plorar. Així, pues, té cuidado lo qué vol dir: «jo puch *esclafar* un ou y *esclafir* en riurer.» ¿Estás al corrent?

ESCURRIALLAS.—La *u* fesla *o* y anirá bé; perque n' *escurres* sino qu' *escorres*.

ESCRIVENT.—Cambia la *v* en *b*, será lo propi y no fará *vent*; y si 'm preguntas perque es

b, te diré que la sua mare llatina ho vol.

ENGIVAS.—Casi costa lo mateix dir *genivas*, y es lo propi.

ES UN INCERT.—Barbarament dit si s' usa cóm *casualitat*; perque es molt diferent aixó, de no estar *cert* d' una cosa, duptós ó vacilant. Será *incert* que vinga fulano, pero may será un incert que hage *apedregat*.

EMPERMODO.—¿Que vols dir *permódol*? Sent aixi, parla clar y 'ns entendrém.

ESDRÚJULO.—En Catalunya se diu *esdrújul*.

ESTODI.—Sens dupte qu' aixó ho diu una dona de porteta, y no cap home que hage *estudiut*, sino diria *estudi*.

ESPANTAJO.—Castellá, com se veu. ¿Es tan pobre 'l catalá que no tinguia equivalent? No, perque té *espantall*.

ENSAPEGAR.—Se diu «en lo carrer tal he ensapegat *ab* ó *en* fulano,» y en aixó hi ha dos disbarats; l' un, que no es ni *ab* ni *en*, sino *á* fulano; per quant sent lo mateix ó tenint lo sentit de *trobar casualment*, no dihem» he trobat *ab* ó *en* fulano, sino *á* fulano: l' altre, que del modo que 's diu, se fa de la persona un objecte, perque en efecte, jo puch ensapegar *en* una pedra ó *en* una biga etc., pero per ensapegar *en* 'l Pau, crech

que deuria estar en terra y atravessat al pas.

ENCORREGUT.—Si vols dir envergonyit, parla bé y digas *acorregut*; perque encorregut sembla qu' es haver caygut en una falta ó multa etc. Y com que 's *incorrer* en falta etc., té cuidado no dir *incorregut*, com es molt general, sino *incurs*, perque incorregut es antiquat.

ESPARBECH.—Es *esparver*.

ESVENTARSE.—S' ou molt «fulano s' esventa de haver dir ó haver fet tal cosa» sense veurer lo gran disbarat; per quant esventarse significa *disiparse*, *exhalarse*, y es lo més xocant suposar qué háge de dissiparse pera fer ó dir una cosa, perque lo que será *jactarse* ó *vanagloriarse*.

EJE.—Has de saber qu' aixó es castellá, y en catalá es *eix*; pero ja penso que sempre dirás eje.

F

FANFARRON.—Aixís es en castellá, pero en catalá *fanfarró*.

FAVALÁ.—Lo propi es *farbalá*, y no 's ou fava, ni favó, que pot ser mal interpretat.

FENYA.—Digas *feyna*, que sols hi ha lo cambi de lloch de la *n*, y la *y*.

FER UN ASSESSINO.—¡Jesus, Maria, Josep! ¿Cóm pot ser aixó! Fer un *assessinat* ho comprench; pero fér un assessino, creeh que sols en l' infern se 'n deuhen fer, ahont segurament deu haver tallers ó fábricas. En aqueix mon no sé cóm se fa un assessino, sino que sia com fér un marsapá ó cosa semblant.

FINSAS ARA.—Deixa las finsas pera la gent més baixa, y digas *fins ara.*

FÁSSIGA.—Ja veus lo disbarat que dius, com cántiga, sáltiga etc. Té cuidado y no 't fasses estúpit.

FRÁBICA.—Mes costa 'l parlar mal que bé: y lo mes notable d' aqueixa paraula, es que generalment diuhen *frábica* los que treballan en una *fábrica*, com los que treballan en vapors diuhen *vafor*.

FAY.—S' ou, «no 'n fay cas d' axó» y no es axí sino *faig*: perque *fay* es un teixit de seda.

FASOMÍA.—Paraula que l' usan fins personas de coneixement, quant deuhen saber que 's *fisonomía*. Y lo més xocant es oir «la fasomía de la cara.» ¡Oh! ¡Ah! tapemnos las orellas, perque 's lo mateix que «diari cada dia.»

G

GAMATSEM.—Parla bé y digas *magatsem.*

GAVINET.—Idem de idem, y digas *ganivet*, y *ganivatada*, y no *gavinatada.*

GÉNIT Ó INGENIT.—¡Anda, anda, embolica que va fort! ¡Home! si no pots aguantarte digas que tens mal *geni* ó mal carácter; y si tens bon caparrot vulgo talent, digas també *geni*: y si sabs discorrer prompte ó sabs inventar ó téns invenció ó trassa digas *ingeni* ó qu'ets *inginyós*; y sobretot no poses may la t.

GRAMATIGA.—Com penso que no has estudiat *gramática*, se 't por dissimular.

GUERGA.—Entengamnos: si 't refereixes á disputas ó rahons digas *gresca* ó cosa semblant; y encára may es *guerga* sino *gerga*, lo cual també es un' especie de borrás ó xarpallera; y llenguatge de gitano.

GORFA.—No sé qu 'es; pero *golfa* sí, perque ni ha en moltas casas.

GATIM.—Si no t' sembla mal podriam dir *gotim*; mes no sé si 't corretgirás, perque 's paraula qu' está 'n lo moll dels ossos; aixi com *esgatimar*, que deu ser *esgloimar.*

GANYA.—Barberisme insoportable quant se diu

«feya ganyas, faig ganyas;» perque com així es lo que tenen los peixos en l' arrancada del cap, no sé que ningú 'n sapia fér; pero *ganyotas*, sí que 'n sab fér tothom.

GUINEA.—No sé per qué pera significar rahons y disputas, se ha de dir *guinea*, quant això es una moneda inglesa. Confesso que no sé de qué vé. Per lo tant mentras no sabré 'l per qué, n' ho diré; pero si volen suposar que 'n Guinea los habitants sempre disputan á catxetas, també podria aplicarse á qualsevol altre pais, y dir, hi hagué un' España, se va mourer una Fransa.

H

HIMNO.—Parlem en catalá y digam *himne*.

HOMENS.—Pues jo asseguro que 'ls qu' ho diuhen així, son uns pobres *homes*.

HUELGA.—Aqui tenim una paraula portada de cuatre dias á Catalunya sens dupte per un catalá que havent llegit en los periódichs de Castella «los sastres se han declarado en huelga,» s' ha atrevit á fernosla manjar per forsa; de manera que no sabrem dirho d' altre modo Tindrém que tragarla sense gana y haurem de borrar del catalá *descans*. ¿Molt me temo

que será aixís; allá veurem. Si no tingués traducció catalana, podria passar, com *vagons*, *tramvia*, *túnel*, y altres, que no la tenen y segurament las farém catalanas.

Lo que seria del cas, ja que no será fácil l' esmena, que no 's digués *declarar*. perque no sé que 's hage de declarás res, sino «s' han posat en huelga» y millor y mes catalá «s' han donat al descans,» ó «han parat lo treball.»

HASTA.—Fins los mes guapos en estudis diuhen *hasta* en lloch de *fins* que es catalá propi,, y no tenim *hasta* ó *asta* sino en lo significat de pal de bandera, llansa etc. També es paraula que no fácilment se corretgirá.

I

ISGLESIA, ESGLESIA, ASGLESIA.—¿En qué quedam, es algun dels tres? ¿No? Pues digas *iglesia*, y s' acaban las rahons.

ISTMO.—Una llengua ó altre; si catalana, es *istme*.

IMPOSSIBLES.—Molts diuhen, «faré tots los impossibles para lograr tal cosa etc.» lo qual no pot passar; perque lo impossible no pot realisarse, no té possibilitat. Y així, si volem suposar que farém esforsos grans, sem-

pre timdrem que 's gran disbarat dir impossible, sino que deu dirse *farè tot lo possible.*

INFINGIT.—Dihent axó, es que no sabs llegir, ni escriurer ni parlar; perque si dius «quin parlar té més infingit» dius al revés de lo que vols dir, so es, que té un parlar natural; perque has de saber que *in* es negatiu, y per axó dius *indecent*, *infinit*, es á dir *no* decent, no finit etc. Per lo tant digas *fingit.*

INDRET.—Si vols fèrte favor digas *endret* sino podrian darte un *revés*. ¿M' entens?

ISTIL.—Has de saber que 's *estil*, y no dich res més.

IMPRIMIT.—¿Sabeu lo que volen dir? *oprimit.* ¡Vaja un modo d' equivocar los estrébs! «Me trobo tot imprimit.» ¡Ah! ¡oh! ¡uf!

INCONTINENT.—Alguns diuhen aqueixa paraula que vol dir qui no 's conté en alguna cosa, en lloch de *incontinenti* que vol dir al instant, desde luego: y en axó se veu que s' equivocan també 'ls estrebs.

JUNOLL.—Si 't sembla podrém dir *genoll*, y si no tú mateix.

JÓVENS.—Fins molts que han estudiat, diuhen *jóvens* y no *jóves*: lo mateix que homens, segons ja tinch esplicat.

L

LIXIS.—Crech que ningú endevinaria quant ho ou, que vulgan dir *elixir*. Pues, si señor, aixó volen significar; y veheu aqui una paraula en castellá que no la volen, y 'n prenen altres que no poden anar.

LONJA.—Tornem al castellá, ¡carambola! ¡Que' hi ha més que dir *llonsa*! y si no 't convé perque 't sembla que 's de moltó, digas *llotja*, y no hi haura res que dir.

LEAL.—En catalá es *lleal*.

LANQUINS.—Home digas *nanquins*, perque 's axís.

LIQUERO.—Axí mateix s' ou, que 's una castellanada de criada, en lloch de ligero: y si algú ho diu en catalá, també disbarata perque diu *llúger*, quant deu dir *lleuger*. Axí, pues, si ets un d' aqueixos, dígaste tónto ó lleuger de cascos; m' es igual.

LL

LLAVONSAS, LLAVORANS.—Raves fregits, dich jo. Digas *llavórs* ó *llavoras*, y no 't fassias tonto.

LLADROCINI.—Sembla aixó italiá, com macarronini; pero en catalá es *lladronici.*

LLATÓ.—Aixó ho dihem de l' ohuera del peix; pero no tenim llumaneras ni altres cosas de *llatá* sino de *llautó.*

LLOPIA.—Si dihem *llupia*, dirém bé.

LLAMAS.—Es molt comú l' ohir «las llamas ho consumiren tot» las llamas arribaban á dalt« y es menester entendrer que *llama* es una roba de seda texida d' or ó plata; y per aixó dihem «un vestit de llama de plata ó d' or.» Per lo tant es *flama*, y aixís se diu, «estaba *flamejant*; hi havia una gran *flamarada*, y no *llamatjant* ni *llamatjada.*

MUNTA.—Anam clars, si vols dir un llás ó reclam pera cassar, estám conformes; pero has de saber que si cassas fora de temps ó sens llicencia t' exigirán la *multa.*

MANDURRIA.—¡Home de Déu, qué poch cuidado! Es *bandurria*.

MALAGUANYAT.—¡Sabs tú lo que vols dir ab aixó! Si 's una contracció de *mal guanyat*, suposas que s' ha guanyat ab engany ó estafa; y com no vols dir aixó quant dius «malaguanyat que s' hage perdut, que s' hage trencat etc. «digas *llástima*, que será lo més propi.

MANCAR.—Si bé es catalá, no uso aqueix verb, y sempre preferesch *faltar*; y així no sembla cosa de manco.

MANDRIA.—¡Dali ab lo castellá! Es *mandra* en catalá.

MANICH.—Si vols parlar bé, digas *manech*.

MASSAPÁ.—Deixa 't de massa pa ni massa vi, y digas cóm se deu, *marsapá*.

MATASSANOS.—Deixa 't també d' *anos*, y digas catalanament *matasans* si 't refereixas á metjes, pues de segú may te referiras á matar sants, com podrias objectarme que 't sembla que dirias aixó.

MULÓ, MALÓ.—Ni una cosa ni altre, sino *meló*.

MANDONGO.—Fés de la a una o, y estará corrent.

MOLIMENT Ó MULIMENT.—¡Bé mereixeria un moliment, qui en Semana Santa no va á

visitar los *monuments*! Ja veus lo gran disbarat que s' ou tant comunment.

MILLÁTELA, MIQUÍTELA, MISSÍTELA.—¡Qui diable es capás d' entendrer que vulgan dir *mirála*! ¡Es tot l' enredo que 's pot buscar pera no entendrernos!

MUSICA.—Si ets un dels pochs que diuhen *musica* has de saber que 's esdrújul; y com crech que no m' entens, te diré que 't pares un poch al dir *mu*, y sino pots surtir del pas, busca un gramátich, ó qui 't semblia que sab més que tú, que ho pronuncie, y 't fará ohir *música* verdadera.

MARDUIX.—Es *moraduix* ó *morduix*.

MULTÓ.—Digas *molló*, y creume.

MUSSADA.—No es axí, sino *mossegada*, perque no mussas sino que mossegas; y per altre part, lo que podria significar mussada, seria una porció de mussas, que aixís s' ou y no *musas* com se deu.

MEUA, SEUA.—No parlias tant brut, y digas *meva*, *seva*, ó *mia*, *sua*, y *ma*, *ta*, *sa*, v. g. ma mare ó mare meva ó mia, sa dona ó dona seva ó sua, ta germana ó germana teva ó tua.

MAY.—S' usa aqueix adverbi de temps impropiament en certas frases, v, g. «may que tornes t' ho diré; may que 'm necessitias, may

que 't trobias en necessitat,» perque ha de ser *quant*: y sols deu dirse en altre sentit, «no tornes may, may l' he vist.»

Lo mateix pot dirse d' altre frase semblant «en res que sia bo, disposia» que deu ser «si en alguna cosa so bo.»

MAY DIRIAS.—També es estrany aqueix modisme; perque si may puch saber qui ha vingut, ó lo qué ha succehit etc. es inútil que m' ho preguntes. Pero si vols saberho, pregunta 'm ¿qui dirias que ha vingut? ¿sabs lo qué ha succehit?

MOSTRA.—Paraula empleada impropiament en lloch de *grapat* ó *punyat*, perque si 's diu «porta una mostra de farina ó de guix, etc.» vol suposarse que 's per' examinarlos y tal vegada comprarlos.

MILLÓ.—Es un, dos, tres, etc. *milions*, y no *millons*.

MADREPERLA.—Traduhit literalment es *mareperla*.

MAL VICI.—Mal dit; perque may he sabut que cap vici sia bo, ni cap virtut sia mala. Per tant no pot dirse ni moral ni fisicament «té un mal vici» perque lo vici en sí sempre es mal; lo que podrá ser feo ó repugnant, etc. «Te 'l vici de repetir las cosas, de queixarse

sens motiu; d' ensapegar etc. lo qual propiament son *defectes*. May, pues, deu anyadírse *mal* en dits exemples ni altres, sino «té molts vicis» «está entregat á tots los vicis» té 'l vici de renegar, de tancar los ulls etc· «així com tampoch se diu» té *mals* defectes.

MORTANDAT.—No digas axó, sino *mortaldat*.

N

NANTRUS, VALTRUS, NALTRUS.—¡Jesus Jesus! ¡Qui sab si volen dir *nosaltres vosaltres*! Casi s' hauria de preguntarho als qu' ho diuhen. ¡Cuidado, cuidado en aqueixas tonterías!

NEIXER.—Es *naixer*; ab ton permis. Quant *naix* quant *nat*; y no *naixut* ni *nascut*, perque est últim es irregular.

NOSTRU, VOSTRU.—Si sabs que 's diu lo *nostre* germá, lo criat *nostre*. ¿Per que no has de tenir mes cuidado?

NO PERDES CUIDADO.—¡Pues estaré fresch de confiar en lo encarrech que 't fase! perque si no he de perdrer cuidado, no podré deixar de tenirlo. Així, pues, trau lo *no*, y digas per' cuidado, ó no tingas ó no passes cuidado.

NACRE.—Aclaram també axó. Si vols dir la pasta pera pegar las cartas, digas *lacre*. y

y si vols dir la conxa ahont se forma la mareperla, está bé *nacre*, que 's *nácar* en castellá.

NO SÉ QUÉ FÉY.—Pues jo tampoch sé lo que vol dir *féy*. Si diguesses «no sé qué ferhi» ho entendria.

NO ES TOT HU.—Pues, señor, si no 's tot hu, dígasme quina mescla té, ó de qué está compost; y si n' ho sabs, lo millor será dir «no 's lo *mateix*, ó no 's *igual*.

Ñ

No la tenim en catalá, y en son lloch tenim *ny*; *puny*, *castanya*, *Catalunya*.

O

ORENGA.—Y sajulida, anyadiria jo, y tindriam dos herbas bonas. ¡M' agradaria veurer á un general, per exemple, com fa un' *orenga* á las tropas! Ba, home, ba; digas *arenga*, que 's lo propi, encara que sia en castellá, y hages d' *arengar* á las turbas ó á la multitut, perque no crech que las volguesses *orengar*, perque necessitarias molta herba.

P

PRESILI.—No sias tonto y digas *presidi* que sabrem lo qué es, pero sense ganas de coneixerlo ó habitarlo.

PADRASTE.—Es *padrastre.*

PARAÍS.—Digas *paradís*, y no será acastellanat.

PARADOJA.—Ja que 's castellá, femlo catalá diént *paradoxa.*

PAVROT.—Digas *pebrot*, y estará bé.

PRESONAS.—¡No ets tú mal *pre*! Digas *personas*, com tot racional.

PERAMORT DE DÉU.—Axís s' ou. Pues jo 't dich *per amór de Déu* que fassias la o fosca, com si fesses pór á la mort que tú dius. ¿Entens la cosa?

PLEBISCITO —Es nom de moda, pero forrat de vell: més n' ho digas axí, sino *plebiscit* ó *plebicit*, es dir, trau la o.

POLVORA.—Si ets dels pochs qu' ho diuhen, te repetesch las rahons donadas en musica, es dir, que 's esdrújul, y pots preguntarho als cassadors.

PORCELANA.—Está bé en castellá, pero en catalá es *porcellana*. Pensa en la llana del clatell.

PA BLANCH.—No n' he vist may de negre, pe

ro si pa sech y pa *blan* ó *bla*. Y si vols dir això com suposo, no fassias ohir la ch.

PARNÓSTICH.—Parla pulit y exacte, y digas *pronóstich* ó *calendari*.

POTS.—Anam clars; si vols dir los d' apotecari ó d' altres oficis, estám conformes y digas *los pots*; pero si 't refereixes al llit, que en aqueix sentit lo he notat, digas *las posts*, encara que hages de fer una ganyota pera doblegar la llengua.

PREVILEGI.—Digas *privilegi*, y dirás bé.

PERVENIR.—Té cuidado en primer lloch de dir *prevenir*, y en segon, que si vols significar que á un li vé ó adquireix alguna cosa, dirás *provenir* «li ha provingut una herencia» y no *previngut*: perque *prevenir*, com se compren molt bé, vol dir *preparar* ó *arreglar*. ¿Estás? pues....

POLVOREDA.—Has de saber qu' aquesta paraula no es catalana ni castellana. En catalá digas *polsaguera*, *bulla*, ó *gresca*, si vols suposar això. En castellá no 'n parlo ó no escrich ara en aquella llengua.

POSTAS.—No 'n poso may pera res, perque 's de tontos. Pero no vull dir això, sino que 'm referesch quant al final del menjar, oig «porta las postas» y dient entre mi mateix, si

las postas han estat de diners com es regular, que se las mengia qui las demana; y demanaré *las postres* de costum.

POR SUPUESTO.—¿Qué vol dir, qué significa això? Si vol dirse *per suposat*, digamho així, y fora aqueixa mescla de catalá y castellá.

PENDRER L' APRENENTATGE,—Això es un solemne disbarat. En primer lloch no es *pendrer* sino *apendrer*, que 's molt diferent. En efecte: jo puch *pendrer* un ofici per' *apendrer* d' ell. Ademes l' aprenentatge, per si es l' acte d' apendrer á adquirir coneixements en un art ú ofici; y per lo tant dihent «vaig apendrer l' aprenentatje de fuster, de pintor, etc.» es lo mateix que 's digués «vaig apendrsr d' aprenent de fuster.» No deu dirse, pues, sino «ja he *fet*, *passat* ó *acabat* l' aprenentatge de fuster.»

PATAR.—En primer lloch no es *patar*, sino *petar*; pero anem al bulto. S' ou «fan petar una casa; fés petar una figa etc. ¡Carambola! may hauria cregut qu' una casa y una figa poguessen petar com un tro, una bomba ó un canó; m' agradaria veurerho. «Fés petar la teulada; fés petar la gabia; cuidado que no fassas petar lo pa, lo llum; no fassas petar això, allò... ¡Qué tant de petar! sembla això

un foch granejat de pets y pudor! Digas, pues, «tiran la casa á terra, cull la figa; fés caurer la gabia, la teulada; cuidado que fasses caurer tal cosa etc,, y no farás tanta pudor, y será mes propi.

PRADÍ, PREDA.—Solament en alguns pobles d' aqueix païs, s' ouhen aqueixas paraulas en lloch de *padrí*, *pedra*.

PELLAROFA.—Tant se diu d' aqueix modo, que tal vegada t' estranyerá que hages de dir *pellofa* ó *pell*.

PATXERINA.—Axís ho diuhen las criaturas; pero si ets home de barbas y pel en pit, digas *petxina*.

PARABIEN.—En la llengua que tant t' he repetit, está bé, pero en la nostre es *parabé*, y creume.

PETRÓLEO.—Te semblará estrany que hages de dir *petroli*.

PLÁTANO.—Es en catalá *plata*, perque de plat vé plata, y del contrari haurias de dir «porta un pláter.»

R

RADERA.—Home, digas ratera que casi ho sembla. Si vols dir lo qué está detrás y al úl-

tim, digas *derrera* y *derrer*, qué es com deu dirse.

REFRIEGA.—¡Home! en castellá, conformes, si 'ns referim als militars dels quals es propi perque combaten; pero en catalá digas *refrega*, *brega* ó *batussa*.

REMIENDO.—Com qu' ets catalá, digas *remendo*.

RADÓ.—¡N' ets mal radó... ja 't faria jo *rodó* com una bola y veurias la diferencia. Sols pot permetrerse á las criaturas que ballan lo ball radó, catarineta catarinó.

RASOLIS.—Sols fent la a o, basta.

ROBAS.—Quant oig «dos robas, très robas de pa» se m' afigura que aixís com hi ha roba de fil ó de cotó, hi ha també roba de pa, encara que no sé si 's pot cusir y rentar. Digam, pues, *arrobas* y fora duptes.

RUCADA.—No hi ha tal *rucada*, sino *burricada*, *asenada* ó *rucaldat*, perque rucada no pot significar més qu' una porció, un conjunt ó multitut de rucas, com qui mirante 'l clatell te digués «¡quina rucada que tens!» ¡Eu! si axó 't sembla massa fort ó massa directe, traslladem la frase á las rucas del camp, que també son picants.

RE.—Si dius *re* te diré que no mereixes *res*, perque t' has tornat italiá. Deixa estar als

italians que solament ells diuhen *re* á Victor Manuel, y ja veus l' agravi que li farias si li diguesses que no val re.

REQUIEBROS.—Trau la i, creume; y farás *requebros* en catalá.

REHENES.—Axó 's també l' altre llengua que ja sabs; pero en la nostre es *resent*. Ho trobarás estrany perque has ohit molt y molt lo primer, y may lo segon, ¿no 's veritat?

ROSALINA.—Molt se disbarata en axó de noms: Rosalina per Rosalía, Fraciscu per Francisco, Micolau per Nicolau, Francás per Pancrás, Gargori per Gregori, Arcis per Narcis, y altres.

S

SIS PECADA CONSAVIDA.—¡Ave Maria Purissima, quin cristiá 's capás d' adivinar aqueix geroglifich! Es una frase que cap llengua la coneix. Té un *sis* catalá y un *pecado* femení. Si 'ls castellans responen bé» sin pecado concebida» respongam nosaltres si demanan ó pican á la porta «qu' hi ha.» Y si volem tradubir la frase, digam «sense pecat concebuda.» Pero ¡ca! es inútil; sino que continuará lo disbarat del *sis*, del *pecado* y

de la *vida*, y no hi haurá més remey.

SENIX Y SENEX.—¿Qui diria que volen dir *arsenich*? Ningú. Aqueixa es un aparaula que sembla imposible que 's diga; pero es cert.

SAPIGUER, SAPIGUT.—Voldria *saber* pera tenirho *sabut*, ahont puch trobar lo verb *sapiguer*. Casi n' estich segur que no hi sia, ¡quant tants y tants ho diuhen, quants son tants los *sapigadors*!

SUSPÉS.—Home, m' agraderia veurer quina fatxa farias suspés ó penjat com un rahim. T' aseguro que quedaria *sorprés* y no poch; pero no 'm causaria cap *sorpresa* de veurer *suspés* d' empleo á un sereno ó alguacil Té cuidado, pues, lo que vols dir y aplica 'l qüento, perque hi ha tanta diferencia com de tú á un ase; y perdona la comparació, pues no m' acudit altre.

SUÓ.—Si 't refereixes á la terra despues de haver plogut, digas *sahó*, qu' es lo cert, y no *suó*, que confons ab lo *suor ó suó* que tens quant has corregut. Y repara que dich *lo*, perque molts y molts diuhen «quina suó tant gran; válgali qu' arrancá *una* bona suó» y per consegüent que deus dir *quin*, *un*, *la*.

SIXANTA.—Digas *seixanta* y ningú 't dirá rés.

SIROLL.—La i fesla o, y dirás bé *soroll*.

SULTAN.—Deixa 't de castellá y digas *sultá*.

SOBERANO.—Has de saber qu' en bon catalá es *soberá*.

SOLSAMENT.—¡Uf, quina s mes fora de lloch!

SANT ANTONI.—Sobre aixó sols crech fér dos observacions; la una que s' ou *Santantoni*, y que deuria dirse més suaument ó sens unir la t ab la A, *San Antoni*; y l' altre que aqueix sant sembla que té la particularitat d' anomenarse *Tantoni*, y no 'ls altres com Anselmo, Anacleto, que per lo mateix deuria dirse *san Tanselmo*, *san Tanacleto*. Y lo més xocant es qui si cau ó pren mal un que 's diga Antoni, (diuhen Anton) despues de dir *Santantoni*, anyadeixen ¿qué t' ha succehit Anton, que 't has fét mal Anton? No sé perque no li diuhen Antoni com al invocar lo sant,

Prénganse aquestos reparos per lo que pugan valer, pero no per una crítica merescuda; pues me fas carrech que 's modo peculiar de dir dels catalans, y que seguirá del mateix modo.

SÓMIT.—Si vols contar lo que has somiat, digas *somni* com déu dirse.

SO.—Com es l' acte de dormir, es molt comu oir «no li trenquias lo so» «dorm ab bon so.» Pues, home, si á mí 'm ho diguesses, no se-

ria petit lo favor que 'm farias, perque si vols que dormia ab bon so (que vol dir ruhido ó sonido) y aqueix es de tabals, trompeta ó de campana, ¡pots figurarte si dormiré tranquil! Ja veus, pues, que deus dir «no li trenquias *la* son; dorm ab *bona* son» y crech que basta aqueixa observació.

SÉY.—Paraula que per si sola cap catalá enten, y que sols se compren empleada, pero malament, en certas frases, v. g. «encara tardaré á séy; «per no séy á temps» peró qué com ben clar se veu, deu dirse ***serhi.***

SAGRANTANA.—Es poca la diferencia: ***sargantana.***

SARSAPARRILLA.—En aquell' altra llengua, bé, pero en la nostre es ***sarsaparrella.***

SOBREPUIG.—Lo que sobra d' alguna cosa se diu ***sobrepús.***

T

TALEA.—Axis ho diuhen molts en lloch de *tarea*.

TIRABUQUET.—Deixa 't de tirar y digas *trabuquet*; que per axó no es un trabuch petit, sino las balancetas pera pesar moneda.

TRIPIJOCH.—Deixa 't també de tripi ni tripas y digas *trapajoch*.

TUMULTO.—Solament que tragués la o, será català.

TRIUNFO.—Alguns volent parlar pulit, diuhen en lo joch de cartas triunfo en lloch de *trunfo*, quant lo primer es triunfar ó alcansar victoria.

U

UN CUARTO DE HU.—¡Caramba qué bén dit está aixó! Está tant bé com «un campaná d' un sol campaná, un ferro d' un sol ferro,» Si 's digués una moneda ó pessa de cuarto, com dihem una pessa de dos, encara podria passar: pero tal com se diu, se fa de *hu* una cosa material com si fós pa ó formatge etc.; y com si anant á una tenda se demanás, un cuarto de *hu*, com un cuarto d' arengadas. Fora, pues, la hu, y digam simplement *un cuarto*.

UN NYUM.—¿Que per ventura creus que no 's diu aixi? Pues jo t' aseguro qué á molts lo he ohit, en lloch de llum. No fan percibir la ll, y forman la frase estranya que he posat; y pera qué m' entengas millor, repara que diuhen *un ñum*. (uso la ñ pera ferme compendrer.) Aixi, pues, digas ben clar llum...

ó porta ó trau una llum» y se sabrá que no estás á las foscas. Repara que dich *una* y no *un*, perque sé que 's femení, y que tothom diu *un*: y encara anyadesch que 's dirá. Per lo tant clava 't en l' enteniment aqueixa observació.

UN ÑADRE.—Per lo mateix qu' acabo de dir, repara que 's diu *un ñadre*; y tot per no voler fér ohir la ll.

V

VERENO.—Dirás *veneno* com tot cristiá y qui n' ho es: y deix tal paraula per 'ls més ignorants.

VILÁNS Y VILANSOS.—Encara que no sias comerciant ni tingas un quarto, digas *balans*, més que no n' hages de passar may.

VOLGUER.—Aqueix verb no 's troba en lo mon, sino *voler*. Y cuidado que 'ls mes encopetats diuhen «no va volgué venir; no va volgué saludar etc., si bè suprimint la r final com acostumam los catalans.

VINCH, VAIG.—Es gran lo vici que tenim los catalans de respondrer *ja vinch*, quant algú demana ó crida; sens advertir que deu dirse *ja vaig*, perque venir es d' allá á aquí, y

anar d' aqui á allá. Crech qu' aqueix mal no 's curará; pero no puch ménos d' aconsellar que 's tinga present en castellá, perque fins los més saberuts catalans contestan *ya vengo* en lloch de *ya voy*. Y en cartas, si un diu quin dia podrá venir, contestan «no podré venir hasta tal dia» y deu ser «no podré ir hasta tal dia.

VINT Y UN DURO Ó RAL.—Ha de ser vint y un, trenta y un *duros*, *rals*, així cóm las demes desenas. ¿Sabrias dirme per qué dius vint *duros* y vint y dos *duros*, trenta, quaranta, etc., y solament quant arribas al *un* dius *duro* y no *duros*? Si no sabs la rahó, jo crech que la sé. Es perque comensas contant *un* y dius *duro*; y no perdent aqueixa idea, al pronunciar despues en las desenas *un*, se 't resisteix dir *duros*, y dius natural ó involuntariament *duro*. Por lo tant sempre tindrem que posas poch cuidado, y que per poch instruhit que sias, coneixerás quant disbaratas dient «vint *duros* y luego vint y un *dnro*.»

VOS.—Mereixes tres catxetas quant dius «vos venir, vos anar, vos dir» y altres y altres: perque 't menjas una l que fa molta falta pera dir *vols*.

VOLCAN.—No s' ou d' altre manera á tothom, y no sé perqué en Catalunya no hem de dir *volcá*.

X

XÁCARAS.—Es mólt comú dir d' una persona que té mals fisichs «está ple de xácaras» en lloch d' *atxaques*. No será mal xácara qui ho diu, perque aixó ės igual á romanso; y no crech que 'l pobre que sufreix estiga ple de romansos, quant res d' aixó tenen los mals; en tal cas estará ple de *gemechs*.

XOLL.—Si sabesses qu' aixó vol dir tonto ó que 't han xollat, segurament que n' ho dirias, en lloch de *toll* ó *xarco*, referinte á una porció d' aigua detinguda.

XAFALLÓS.—No ės *xa* sino *cefallós*.

Y

YEGUA.—Alguns que presumen de pulits diuhen *yegua*, y es *égua*, com ho diu lo vulgo.

ERRATAS.

PÁG.	LIN.	DIU.	DEU DIR.
9.	2.	*araña.*	*aranya.*
11.	5.	anguent..	angüent.
«	11.	Apageo..	Apogeo.
13.	9.	se.	s'.
«	17.	oir.	ohir.
14.	12.	Castilla.	Castella.
«	13.	Cataluña.	Catalunya.
15.	2.	lo.	l'.
16.	11.	*badall.*	*batall.*
«	13.	se.	s'.
20.	6.	ne.	no.
22.	16.	de.	d'.
26.	7.	oir.	ohir.
27.	20.	vol.	vols.
31.	4.	va.	fa.
«	24.	*esgloimar.*	*esgotimar.*
32.	12.	España.	Espanya.
34.	22.	estrebs.	estrébs.
36.	9.	*llatá.*	*llató.*
«	16.	se.	s'.
38.	5.	*mirála.*	*mírala.*
40.	22.	per'.	perd.
48.	10.	agraderia.	agradaria.